

STOMATOLOGIYADA 4 QO'LDA ISHLASH TEXNIKASI.

Alfraganus Universiteti tibbiyot fakulteti

Stomatologiya yo'nalishi 1-kurs talabasi

Salohiddinova E'zoza

Stomatologiyada **4 qo'lda ishlash texnikasi** - bu shifokor va assistentning birgalikda muvofiqlashtirilgan tarzda ishlashi bo'lib, davolash jarayonining tezligi, aniqligi, gigiyenasi va bemor qulayligini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu texnika stomatologik amaliyotning barcha yo'nalishlarida — terapevtik, ortopedik, jarrohlik, implantatsiya va endodontik ishlarda qo'llaniladi. Texnikaning asosiy maqsadi shifokorning ortiqcha harakatini kamaytirish, ish jarayonini optimallashtirish va yuqori ergonomik sharoit yaratishdir.

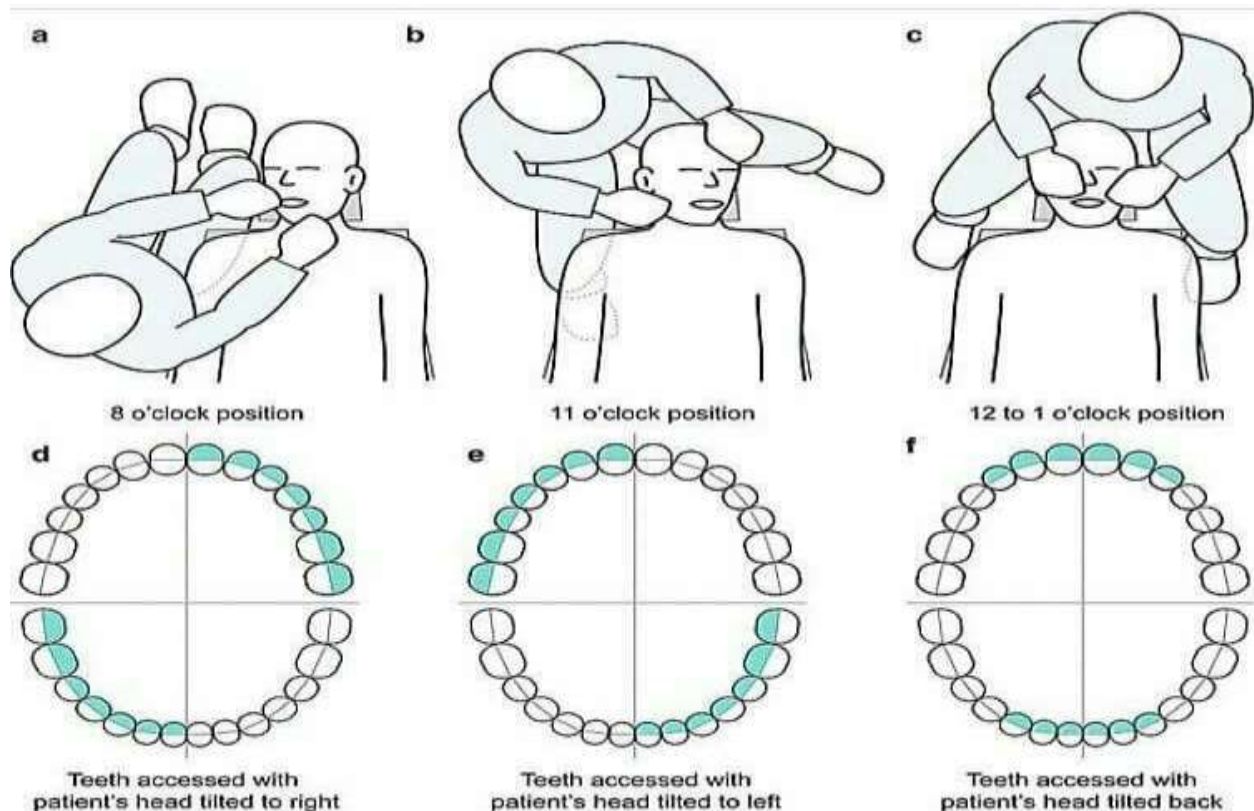
4 qo'lda ishlashning asosiy maqsadlari quyidagilardan iborat: davolash vaqtini 30–40% gacha qisqartirish, shifokorning charchoqlanishini kamaytirish, asboblardan ishlashni yengillashtirish, bemorning qo'rquvini kamaytirish, aseptika va sterilizatsiya talablariga qat'iy rioya etish orqali xavfsizlikni oshirish. Bu texnika jarayon davomida shifokor faqat davolashga e'tibor qaratishi, assistent esa barcha yordamchi vazifalarni o'z zimmasiga olishi bilan ajralib turadi.

4 qo'lda ishlash texnikasida shifokor va assistentning pozitsiyalari **“soat tamoyili”** bo'yicha aniqlanadi. O'ng qo'lda ishlovchi shifokor uchun optimal zona 8–12 soatlar oralig'i bo'lsa, assistent uchun 2–5 soatlar oralig'i hisoblanadi. Bemor kreslosi 45° dan 180° gacha bo'lgan holatda yotqiziladi. Ushbu joylashuv shifokor ko'rish maydonini aniq ushlab turish, assistent tomonidan asboblarni qulay uzatish va og'iz bo'shlig'ini quruq tutish imkonini beradi.

4 qo'lda ishlashning muhim qismi bu ish zonalarini to'g'ri taqsimlashdir. Ish maydoni 4 asosiy zonaga bo'linadi: shifokor zonasi, assistent zonasi, asbob uzatish zonasi va passiv zona. Bu taqsimot harakatlarni minimallashtiradi va har bir insonning aniq vazifalarini belgilab beradi.

Asboblarni uzatish texnikasi 4 qo'lda ishlashning eng muhim

elementlaridan biridir. Asboblarni shifokorga sokin, tez va aniqlik bilan, ko'p hollarda bitta harakat orqali uzatiladi. Assistent asboblarni shifokorning ishini to'xtatmasdan olib qo'yadi yoki uzatadi. Keskin harakatlar qat'iyan man etiladi. Asbob uzatishning bir qo'l bilan uzatish, "qisqich" usuli, qayta ushlash orqali

uzatish va passiv uzatish kabi turlari mavjud. Bu usullar shifokor ishini ravon davom ettirishga yordam beradi.

Assistentning eng muhim vazifalaridan yana biri **evakuatsiya (so'rish)** jarayonini to'g'ri olib borishdir. Ko'p funksiyali so'rg'ich yordamida so'lak, suv, aerosol va qoldiqlar tezda chiqarib turiladi, bu esa ko'rish maydonini yaxshilaydi, materiallarning yuvilib ketishiga yo'l qo'ymaydi va bemor qulayligini oshiradi.

Assistent shuningdek vizual maydonni ta'minlash uchun og'iz bo'shlig'idagi to'qimalarni — til, yonoq va labni ajratib turadi, zarurat bo'lsa stomatologik ko'zgu orqali yoritishni to'g'rilaydi. Bu shifokor uchun aniq ko'rish sharoitini yaratadi.

Aseptika va gigiyena 4 qo'lda ishlashda alohida o'rin tutadi. Ish jarayonida toza va iflos zonalar ajratiladi, asboblarni steril holatda olinadi, bir martalik

materiallardan foydalaniladi, qo'lqop, niqob, qalqon ko'zoynak kabi shaxsiy himoya vositalari taqiladi. Bu nafaqat bemor, balki shifokor jamoasi uchun ham xavfsizlikni ta'minlaydi.

4 qo'lda ishlashning bosqichlari quyidagicha: bemorni to'g'ri joylashtirish, asboblarni to'g'ri tartibda joylashtirish, shifokor va assistentning pozitsiyalarini aniqlash, yoritishni yo'naltirish, jarayonni aniq koordinatsiya qilish, asboblarni muvofiqlashtirilgan tarzda uzatish, evakuatsiyani boshqarish va yakunda aseptika hamda tozalashni ta'minlash.

Ergonomika 4 qo'lda ishlashning ajralmas qismidir. Shifokor orqani bukmasligi, yelkalarni ko'tarmasligi, mushaklarni ortiqcha tarang qilmasligi, asboblarda esa 30 sm dan uzoq bo'lmasligi kerak. Shifokor o'tirish burchagi 90–110° oralig'ida bo'lishi kerak. Bu qoidalar orqa, bo'yin va yelka mushaklaridagi og'riqning oldini oladi.

4 qo'lda ishlash texnikasi stomatologik amaliyotni sezilarli darajada osonlashtiradi: davolash tezroq, aniqroq va xavfsizroq kechadi, bemor o'zini xotirjam va qulay his qiladi, shifokor esa charchamasdan ko'p vaqt davomida samarali ishlay oladi. Ushbu texnika yordamida ish jarayoni to'liq muvofiqlashtirilgan, gigiyenik va professional darajada olib boriladi.